

Juan Mayorga

Noćne ptice

Prevela Ivana Krpan

1

NISKI MUŠKARAC: Mogu li Vam se pridružiti?

VISOKI MUŠKARAC: Baš sam namjeravao platiti.

NISKI: Zar me ne prepoznajete? Niste me prepoznali.

VISOKI: ?

NISKI: Vidamo se svakodnevno.

VISOKI: ??

NISKI: Svako jutro, na stepeništu. Ja izlazim u isto vrijeme kada se Vi vraćate.

VISOKI: Ah, da. Da.

NISKI: „Dooobro jutroooo.“ Prepoznajete li sada moj glas?

VISOKI: Da, sada da.

NISKI: Iako ne zvuči baš isto u ovo doba dana i danas, u nedjelju, kao što zvuči radnim danom u šest ujutro.

VISOKI: Oprostite što Vas nisam prepoznao.

NISKI: Ne brinite se, to nije čudno. Uz Vaše dopuštenje, sjest ću s Vama. Razumije se. Vraćate se s posla kao sjena i mimoidete se s drugom sjenom na stepeništu. Čujete da Vam netko kaže: „Doooobro jutrooo“, i odgovarate: „Dooobro jutrooo“, ali ništa više od toga, susret sjena na stepeništu.

VISOKI: Tako je.

NISKI: Sigurno Vam je teško. Raditi noću, na to mislim. Kao da živite naopačke, zar ne?

VISOKI: Oprostite, ali malo sam u žurbi.

NISKI: Upravo sam naručio ovu bocu i dvije čaše. Rado bih je popio s Vama.

VISOKI: Žao mi je, ne pijem.

NISKI: Želio bih proslaviti pa sam pomislio da biste mi željeli praviti društvo.

VISOKI: Već me čekaju.

NISKI: Ma samo jednu čašicu.

VISOKI: Već sam Vam rekao da ne pijem.

NISKI: I ne možete odvojiti ni trenutak za mene? Samo desetak minuta. Želio bih proslaviti, a ne želim slaviti sam.

VISOKI: U redu, deset minuta. Ako imate razlog za slavlje, ne mogu Vas odbiti.

NISKI: Berba devedeset i osme. Nije da sam neki znalac. Ali sam se ipak raspitao za ovu prigodu. Pripremio sam se.

VISOKI: Kažete da Vam se dogodilo nešto dobro. Nešto što zaslužuje proslavu. Baš lijepo.

NISKI: Zar to nije izvrsno? Dvije sjene svakog se jutra sreću na stubištu i mjesecima razmijene tek pokoji pozdrav, i to više onako automatski. „Dooobro jutrooo“; „Dooobro jutrooo.“ A onda odjednom te dvije sjene sjede za istim stolom, licem u lice, i zajedno slave.

VISOKI: Mjesecima? Poznajemo se nekoliko mjeseci?

NISKI: Ne mogu se požaliti, uvijek ste ljubazni prema meni, uvijek me pozdravite, a nemojte misliti da isto mogu reći za sve naše susjede. Ali sve do danas nismo bili ništa više negoli dvije sjene koje si kažu „Dobro jutro“ prije nego prođu dalje. Međutim, evo

nas ovdje, licem u lice, i slavimo kao da se poznajemo čitav život.

VISOKI: Ali još uvijek mi niste rekli što slavimo.

NISKI: Još Vam nisam rekao? Pričam bez prestanka i još uvijek Vam nisam rekao...?

VISOKI: Ne, još uvijek niste.

NISKI: Neobično mi je biti s Vama ovdje. Svake nedjelje nakon ručka i pranja suđa idem u šetnju. Uvijek Vas vidim ovdje, za ovim stolom. Vidim Vas odande, s ulice, s druge strane izloga. Vidio sam Vas već sto puta za ovim stolom. A Vi mene niste nikada primijetili?

VISOKI: Ne.

NISKI: Ne zamjeram Vam. Ne volim se isticati. Siguran sam da u našoj zgradi ne kruže priče o meni. Nisam od onih susjeda koji daju povoda za priču. Ali sam zato na glasu kao dobar susjed. Tko god pokuca na moja vrata zna da ću uvijek...

VISOKI: Ne bih volio otići prije no što mi kažete što slavimo.

NISKI: Zakon tri sedam pet četiri.

VISOKI: ?

NISKI: Niste čuli za njega?

VISOKI: Rekli ste: „zakon tri pet sedam četiri“?

NISKI: Tri sedam četiri pet četiri. Zakon o imigraciji.

VISOKI: Nisam znao da ste Vi...

NISKI: I nisam. Nisam stranac.

VISOKI: Pa zašto onda?

NISKI: Ali Vi jeste. Stranac.

VISOKI: Ja?

NISKI: Ne znam mnogo o Vama, ali to znam. Što i jest važno.

VISOKI: Sada ću Vas ipak zamoliti da me ispričate. Ne bih želio zakasnuti.

NISKI: Ne ustajte, molim Vas. Lijepo Vas molim da sjednete. Hvala. Gledajte, nemam ja ništa protiv stranaca. Baš ništa, bez obzira odakle su. Ne znam zašto ste došli u ovu zemlju. Posao? Politika? Ljubav? Svaki od tih razloga čini mi se opravdanim. A što se tiče zakona koji sam spomenuo, nisam ga ja napisao. Ali čim sam čuo za njega, znao sam da će mi promijeniti život. Nisam se odmah tomu dovinuo, razrađivao sam tu

ideju i nisam je sve do danas pokušao ostvariti. Ponavljam Vam, nemam ništa protiv Vas. I nije ništa osobno, samo sam mislio da bih se trebao posvetiti samo jednom slučaju, a Vaš najbolje poznajem.

VISOKI: Ne znam jesam li dobro razumio o čemu govorite, čini mi se da nisam. U svakom slučaju, moram Vam naglasiti: nisam stranac.

NISKI: A ne?

VISOKI: Zašto se mislili da jesam? Samo zato što radim noćnu smjenu? Mnogi ljudi rade noću.

NISKI: Niste stranac?

VISOKI: Naravno da nisam. Izgledam li kao stranac?

NISKI: Ne, ne izgledate.

VISOKI: Nemam ništa protiv njih, sve dok ne stvaraju probleme. Upoznao sam budale svih vrsta. Ne treba ti doći netko iz druge zemlje i govoriti ti kako da živiš u svojoj. Nažalost, čini se da ima više onih koji...

NISKI: Ne trebate nastavljati, dovoljno je. Aplauz, molim! Moje iskrene čestitke. Vaš naglasak je bolji od mog, kao i način izražavanja. Čak i tijelo, način na koji se krećete... Kakva disciplina. Divim se ljudima koji imaju samokontrolu. Ne bojte se, niste ni u čemu pogriješili. Nikada nisam posumnjao, samo sam imao predosjećaj. Malo sam istražio Vaš slučaj, svatko to može učiniti, samo ako ima malo vremena, a ja ga imam. I moj predosjećaj me nije iznevjerio: nemate papire. Vi ste „ilegalac“.

VISOKI: To nije istina.

NISKI: Onda mi ih pokažite. Papire.

VISOKI: Da Vam pokažem...? Što mislite tko ste Vi? Dosta sam Vas trpio.

NISKI: I što ćete učiniti? Početi vikati pred svima? Zvati policiju? Zašto je ne nazovete? Hajde, opustite se. Nisam Vam rekao da ste „govno od čovjeka“. Samo sam rekao da ste stranac bez boravišne dozvole. Ništa strašno, osim što Vas se, primjenom zakona tri sedam pet četiri, može odmah vratiti u Vašu zemlju. Ili je ono bio zakon tri četiri sedam pet?

VISOKI: Ma jeste li se Vi već napili?

NISKI: Još nisam popio ni kapi. Ne volim piti sam. Da se niste ponovno ustali bez mog dopuštenja. Molim Vas, nemojte me prisiljavati da učinim što ne bih želio. Pokušavam biti ljubazan s Vama. Nije ništa osobno,

već sam Vam rekao. Nisam ja napisao taj zakon, ali on je promijenio naš odnos. Dvije sjene svakog se jutra sretnu na stubištu, sve dok jednog dana...

VISOKI: Vi se šalite.

NISKI: Ne precjenjujte me, nemam smisla za humor. Ne, nije šala. Rekli bismo vulgarno... Da sam, recimo, vulgarna osoba, rekao bih Vam to ovako: „Držim Vas za jaja.“

VISOKI: Pa Vi ste stvarno pijani.

NISKI: Nemojte me ljutiti. Zar ne vidite da nastojim zadržati poštovanje prema Vama? Mogao bih Vas izvrijediti. Tražiti da kleknete...

VISOKI: Što želite od mene? Recite već jednom. Novac?

NISKI: Novac?

VISOKI: Što želite?

NISKI: Ništa posebno.

VISOKI: Što?

NISKI: Još uvijek nisam siguran. Ozbiljno, još uvijek ne znam. Za sada bih samo želio da popijete jednu čašicu sa mnom. To će biti dovoljno za danas. A sutra, tko zna. Već ću nešto smisliti. Ali možete biti sigurni da nikada neću tražiti ništa sramotno. I naravno, ništa vezano uz seks. Imali ste sreće sa mnom. Neću Vas tražiti da radite za mene ni da počinete kakav zločin, neću Vas ni taknuti. Jedan ću dan tražiti da malo popričamo; drugi, da mi pravite društvo u šetnji. Ništa ružno, ništa ponižavajuće. Da mi pročitate pjesmu, ispričate vic... Ništa ponižavajuće. Ponekad ću Vas zatražiti štogod neugodno, ali ne kako bih Vas uvrijedio, nego kako bih provjerio stojite li mi na raspolaganju u potpunosti. Ponekad ću dopustiti da zaboravite na mene, ali uvijek ću se iznova vratiti. Tada ću Vas tražiti da mi izgovorite neku molitvu ili da mi pjevate neku pjesmu iz Vašeg kraja, ali ne kako bih Vas uznemirio, nego kako bih Vas podsjetio na prirodu našeg odnosa. Ne bih Vas želio poniziti, nikada. A onda pak, možda jednog dana i uspijete dobiti papire. Ali do tada, prepustimo se i živimo. Sutra ćemo se u naše uobičajeno vrijeme sresti na stepeništu i zaželjet ćemo si dobro jutro. Želim da budete tamo, ne pokušavajte pobjeći, pratit ću Vas. I ne pokušavajte ni u kojem trenutku učiniti ništa protiv mene, već sam se pripremio za tu mogućnost. U tome sam pedantan.

Neću Vas tražiti ništa ponižavajuće, već ćete vidjeti. Počnimo odmah. Počet ćemo tako da zajedno ispijemo ovu bocu. Dopustite mi da nazdravim. Za Vaš život u ovoj krasnoj zemlji.

Stanka. *Visoki muškarac ispija čašu.*

2

Visoka žena ne primjećuje da je visoki muškarac ušao u kuću. Muškarac je iznenadi poljupcem.

VISOKI MUŠKARAC: Što se dogodilo? Čekao sam te.

VISOKA ŽENA: Kako je prošlo? Dobro?

VISOKI: Jesi li ti dobro? Zar se nismo dogovorili da...?

VISOKA: Bila sam tamo. Došla sam po tebe.

VISOKI: Bio sam tamo čitavo poslijepodne.

VISOKA: Nisam ni ušla. Vidjela sam te izvana.

VISOKI: ?

VISOKA: Bio si sa susjedom, onim odozgo.

VISOKI: Zašto nisi ušla?

VISOKA: Nisam vas željela prekidati.

VISOKI: Nisi nas željela prekidati? U čemu?

VISOKA: Činilo mi se da se dobro zabavljate. Jesi li vidio koliko je sati? Pripremit ću ti nešto brzo. Što želiš?

VISOKI: Ma pusti sad to, sjedni.

VISOKA: Nešto lagano.

VISOKI: Kupit ću nešto putem. Da barem popričamo desetak minuta. Želim ti reći nešto o tom čovjeku.

VISOKA: Reci.

VISOKI: Ti i ja smo planirali izaći i prošetati. Poslijepodne je bilo kao stvoreno za šetnju.

VISOKA: Činilo mi se da ste nazdravljali.

VISOKI: Čitav je tjedan kišilo bez prestanka. I onda je u nedjelju napokon izašlo sunce, blistavo kao iz bajke. Bila bi to prekrasna šetnja.

VISOKA: Učinilo mi se da ste pili vino. Pili ste vino, zar ne?

VISOKI: Inzistirao je da popijemo po čašu.

VISOKA: Pomislila sam: „Napokon. Ima prijatelja, napokon.“

VISOKI: Nije on moj prijatelj. Želio je nešto proslaviti i tražio je društvo.

VISOKA: Pa i to je lijepo, zar ne? Da još uvijek ima ljudi koji znaju podijeliti svoju sreću s drugima.

VISOKI: Ma, bio je naporan.

VISOKA: Nemoj tako.

VISOKI: Stvarno naporan. *(Osluškuj zvukove u stanu iznad njih.)* Priželjkivao sam da se pojaviš i da se na fin način izvučem iz te situacije. „Oprostite, susjede. Eto, baš mi je bilo ugodno razgovarati s Vama, ali moja žena i ja odlučili smo prošetati.“ Baš je bio pravi da-vež. Ugnjavio me čitavo poslijepodne. Uz tvoju pomoć. Zajedno ste mi upropastili dan.

VISOKA: A što je slavio?

VISOKI: Nećeš vjerovati kad ti kažem.

VISOKA: Meni je izgledao simpatično. Međutim, njegova žena... Nikada ne pozdravlja.

VISOKI: Oženjen je?

Svjetiljka na stropu zatrepri.

VISOKA: Ovo je već treći put. Posljednji je put trebalo neko vrijeme da opet proradi. Sigurno je negdje nastao kratki spoj.

VISOKI: Treba pogledati. Znači, oženjen je.

VISOKA: Ja sam ga vidjela s nekom ženom.

VISOKI: Mislio sam da nije oženjen.

VISOKA: Sigurno si je vidio. U parku. *(Pokazuje kroz prozor.)* Na onoj klupi. Svako jutro sjedi ondje i hrani golubove.

VISOKI: Ne mogu zamisliti tko bi mogao biti s takvim čovjekom.

VISOKA: S kakvim čovjekom?

VISOKI: Tako napornim.

VISOKA: Prestrog si prema ljudima. Pruži mu priliku. Ne mogu svi biti savršeni. Jesi li mi to htio ispričati? Kako te susjed ugnjavio?

VISOKI: Prvo ga nisam ni vidio, nisam ga ni primijetio. Zamolio me da sjedne sa mnom. Vrlo ljubazno, s poštovanjem. Rekao mi je da me želi počastiti pićem jer želi nešto proslaviti. Nisam ga mogao odbiti. I onda mi je počeo govoriti o... Ne možeš ni zamisliti na koju je ideju došao. Ma, ne vrijedi ni govoriti o tome.

VISOKA: O čemu?

VISOKI: Ma, ništa. Gluposti. Reci ti sada. Što si radila? *(Pokazuje prema stolu zatranom papirima na kojem*

leži kutija s knjigama.) Novi posao? Jesi li imala sreće? *(Pregledava knjige u kutiji.)* Priručnik za ronioce, katalog kućanskih aparata... i tri nova romana o Arizoni Kidu! *Deset zlatnih metaka. Grad bezakonja. Vlak duhova!*

VISOKA: I jedna zbirka pjesama.

VISOKI: Je li dobra?

VISOKA: Užasna. Ali počinje izvrsno.

Visoki traži knjigu. Čita.

VISOKI: „Lisica zna mnoge stvari, a jež jednu – ali vrijednu.“ *Ezop?*

VISOKA: Arhilih. Znači, susjed nam je neki čudak.

VISOKI: Što znaš o njemu? Znaš li čime se bavi?

VISOKA: Nema pojma. Zar je rekao nešto što te uznemirilo?

VISOKI: Istina je to što kažeš: ne mogu svi biti savršeni.

VISOKA: Pa što ti je rekao?

VISOKI: Bilo je dobro dok nije počeo razgovarati o književnosti. Da samo znaš koje knjige čita. I onda sam morao slušati te bljezgarije, umjesto da šećem sa svojom ženom.

VISOKA: Ma sigurno nije bilo tako loše. Da je bilo tako strašno, već bi se ti digao i otišao. Ne trpiš ti ničije gluposti.

VISOKI: Bilo mi ga je žao. Svaki put kada sam pokušao ustati, pogledao bi me molećivim pogledom. A ti, zašto nisi ušla? Mislila si da sam našao najboljeg prijatelja? I što si onda radila? Znam, otišla si kući s Arizonom Kidom.

VISOKA: Nisam, bilo je šteta provesti dan zatvorena u kući. Vani je bilo prekrasno sunčano poslijepodne pa sam otišla prošetati. Bez nekog određenog cilja.

VISOKI: Bez cilja.

VISOKA: Odjednom sam shvatila da me muškarci promatraju.

VISOKI: Da te promatraju? Muškarci?

VISOKA: Zaustavljaju se i okreću se za mnom.

VISOKI: Muškarci te gledaju? Zašto? Odjenula si svoju lju- bičastu vestu?

VISOKA: Ma kakvi. Ali sam bila baš zgodna.

VISOKI: Ti? Zgodna? Nemoguće.

VISOKA: Očito sam se njima sviđala. Posebno jednom sa šeširom. Njemu se jako sviđam.

VISOKI: Čovjeku sa šeširom? Pa sunce prži kao ludo. Zar je ćelav?

VISOKA: Slijedio me, čula sam njegove korake iza sebe. Onda sam se odjednom preplašila: a što ako samo ide istim putem kao i ja? Možda mu se uopće ne sviđam. Možda sam si samo umislila.

VISOKI: Možda. Ti si vrlo maštovita.

VISOKA: Ali nisam ništa izmislila jer kad sam sjela na klupu, sjeo je do mene.

VISOKI: Sjeo je pokraj tebe? Sad mi je jasno zašto sam se osjećao zapostavljenim. S pravom sam se osjećao tako čitavo popodne.

VISOKA: Pa zar je susjed bio tako grozan? Daj da pogodim što čita. Detektivske romane? Ljubavne? Izgleda mi kao da bi mu se mogli sviđati ljubavni romani.

VISOKI: Ljubići? Uf, da samo znaš razlog njegova slavlja... Znaš li nekog dobrog električara?

VISOKA: Ne znam. Što je slavio?

VISOKI: Ne skači na drugu temu. Znači, muškarac sa šeširom sjeda do tebe. Ne sviđa mi se to, ali mogu ti oprostiti.

VISOKA: Sjedne do mene i počne razgovarati.

VISOKI: Razgovarao je s tobom? Oh, Bože!

VISOKA: Jesi pripremio vrećicu?

VISOKI: Sjeda do tebe i počne razgovarati s tobom!!

VISOKA: „Kakvo prekrasno poslijepodne, gospodična. Kao iz bajke. Nije li tako, gospodična? Još uvijek mi niste rekli svoje ime, gospodična.“

VISOKI: Onda, je li ćelav ili nije?

VISOKA: Eno ga, ono je on. *(Pokazuje kroz prozor.)* Ondje, pokraj fontane. Ne vidi se više, skrio se iza drveća.

VISOKI: Boji se mene. Vidio me i preplašio se. Taj se više neće vratiti. Morat ćeš se zadovoljiti sa mnom.

Zagri je.

VISOKA: Zakasnit ćeš. Evo ti torba. Pogledaj imaš li sve. Bilježnica, sendvič, voće, voda. Ili možda hoćeš vino? Nisi se valjda navukao na vino? Ruke su ti hladne.

Svjetiljka zatreperi. Čuje se buka iz gornjeg stana.

NISKA ŽENA: Već sam se počela brinuti.

NISKI MUŠKARAC: U pravu si, trebao sam te nazvati. Potpuno sam zaboravio. Što to fino miriše? Skuhala si nešto?

NISKA: Nije mi dobro ispalo.

NISKI: Jesi li pogledala što imamo u hladnjaku? Ostalo je još nešto mesa.

NISKA: Palo mi je na pamet da bih mogla pripremiti ono varivo od gljiva koje voliš. Ali mislim da sam ga prekuhala. Već sam ga htjela baciti.

Niski čovjek kuša varivo.

NISKI: Nije loše. Malo si ga prekuhala, ali je dosta dobro. Možda ima malo previše octa... Dobro sad, s octom je uvijek teško procijeniti. Ma, i tako nisam gladan. Jesi li bila doma cijelo poslijepodne?

NISKA: Da, mislila sam da ćeš možda nazvati.

NISKI: Čitavo si poslijepodne gledala televiziju?

NISKA: Malo sam gledala. Skoro ništa. Morala sam paziti na jelo.

NISKI: Ne znam kako to možeš gledati. Svaki dan je sve gore. Puštaju samo sranja. Jesi li pročitala roman koji sam ti poklonio?

NISKA: Jesam. Nisam, još uvijek. Došla sam do pola. Sjetila sam se ovog variva. Sjećaš li se onog mjestašca u kojem smo bili na našim prvim zajedničkim praznicima? Onaj restoran koji si pronašao? Kako se zvalo ono mjesto?

NISKI: Ne sjećam se.

Vadi kutiju s alatom.

NISKA: Hoćeš da ti zagrijem meso?

NISKI: Večerao ti sama. Ja nisam raspoložen.

Počinje popravljati svjetiljku. Proizvodi isti zvuk koji se ranije čuo u stanu ispod njih.

NISKA: Mislila sam: „Ma, sigurno pere auto.“

NISKI: Trebao sam te nazvati.

NISKA: Onda sam pomislila: „Možda je otišao gledati vlakove.“

NISKI: Jesi li ti ovdje nešto dirala?

NISKA: Nisam.

NISKI: Jesi li uzela mali odvijač?

NISKA: Ne. Zašto me nisi probudio?

NISKI: Bilo mi te žao. San ti je dobro došao. Ujutro si bila premorena.

NISKA: Mislim da sam previše spavala. Četiri sata, možda i više.

NISKI: Do kada si jučer gledala televiziju? Čuo sam kad si ustala.

NISKA: Probudjela sam cijelu noć. Zbog vlakova.

NISKI: Nisi ih mogla čuti. Predaleko su.

NISKA: Ove ribe me izluđuju. Plutaju ovako dok mi spavamo.

NISKI: Što je na televiziji u to doba? Filmovi?

NISKA: Program je zanimljiviji nego tijekom dana. Hoćeš li skoro završiti s time?

NISKI: Ne znam. Otišao sam u Jakartu na čašu vina. Sreo sam susjeda odozdo.

NISKA: Ne znam zašto se toliko trudiš.

NISKI: Ako to ne učinim ja, neće nitko.

NISKA: Nitko ti neće ni zahvaliti.

NISKI: Važno da se stvari kreću. Jesi li vidjela kakvo nam je stubište? Prava sramota. Samo bi ga trebalo oličiti i da vidiš kako bi sve bolje izgledalo.

NISKA: Ne mislim samo na zgradu. Mislim i na ono dijete kojem si popravio igračku, pa onda onaj gospodi spremnik za vodu, pa drugo radio. Ne znaš reći ne. I onda nemaš vremena za sebe. Ljudi te iskorištavaju.

NISKI: Ah, znamo već kakvi su ljudi. Znaju da sam spretan s time, a meni nije teško. Znaš li koja je moja tajna? Pažljiv sam. U svemu što radim sam vrlo pažljiv.

NISKA: Možda ti mogu pomoći, samo ako mi objasniš kako.

NISKI: Ne brini se, nije potrebno.

NISKA: Mogu li te gledati dok radiš?

NISKI: Naravno da ne možeš.

Tišina.

NISKA: Čitav se dan pokušavam sjetiti kako se zvalo. To mjestašce, sjećam se da je bio neki orkestar na trgu.

NISKI: Uf, na što ovo slič.

NISKA: I da smo nekoliko puta bili na plesu.

NISKI: U gorem je stanju nego što sam mislio.

NISKA: Pitao si kako se pripravlja i gazda ti je sve napisao na salveti. I onda, kad smo se vratili s puta, pokušao si ga pripremiti i ispalo je savršeno. Jeli smo ga svake nedjelje.

NISKI: To se varivo vrlo jednostavno pripravlja. Nema nikakve tajne.

Tišina. Žena počinje jesti varivo.

NISKA: Čula sam da postoji neka emisija za ljude koji ne mogu spavati. Počinje u ponoć. Ljudi zovu i ispričaju svoj slučaj, otkad ne mogu spavati i koje im probleme to uzrokuje. Liječnik im postavlja pitanja i na kraju im da savjet. „Otiđite živjeti na selo.“ Ili: „Promijenite posao.“ Čini se da je svakim danom sve više ljudi koji imaju isti problem.

NISKI: Ti ne patiš uistinu od nesanice. To ti je samo takvo razdoblje. Ali bi kasnije mogla imati problema ako nastaviš gledati televiziju po čitave noći. Sigurno nisi uzela mali odvijač?

NISKA: Mislim da nisam. Zašto bih ga uzela?

NISKI: Sigurno jesi.

(Tišina.) Koji apsurd. Noćna emisija protiv nesanice. Taj liječnik sigurno ne želi nikoga izliječiti.

NISKA: Mnogi ljudi kasnije zovu kako bi mu zahvalili na pomoći.

NISKI: Obična prijevara. Sve su te emisije obični lopovluk. Taj liječnik sigurno nešto prodaje, zar ne? Neku kremu ili opuštajuću glazbu.

NISKA: Ne prodaje ništa.

NISKI: Ili samo broj na koji moraš nazvati. Koliko košta minuta razgovora? To je biznis. Trikovi za idiote. *(Tišina.)* Kakav svijet. Ili su idioti ili su lopovi. *(Tišina.)* Sigurno znaš o kome govorim. Onaj visoki muškarac. Sigurno si se s njim susrela na stubištu.

NISKA: Da, da, onaj visoki.

NISKI: Ona baš ne izlazi, zar ne? Jesi li ikada razgovarala s njom?

NISKA: Nisam, ali čini mi se da je simpatična.

Tišina. Ona odlaze žlicu. Gleda kroz prozor.

NISKI: Ne razumijem zašto gase vodoskok tijekom noći. Mislim da to nije tako velik trošak.

Muškarac gleda u ženu. Ona mu uzvratil pogled, ali on

tada ponovno upravi pogled prema svjetiljci. Nastavi je popravljati. *Tišina.*

NISKA: Želiš li nešto posebno za rođendan?

NISKI: Tek je za mjesec dana.

NISKA: Zato što nikad ne pogodim što želiš.

NISKI: Nemoj tako. Imaš dobar ukus.

NISKA: Pa gledaj samo prošle godine, da ne spominjem ostale. I ne sjećam se što sam ti poklonila.

Tišina.

NISKI: Zelenu košulju.

NISKA: Zelenu košulju? Ne sjećam se ni kako je izgledala. (*Tišina.*) Čemu žurba?

NISKI: Znaš da ne volim ostaviti posao nedovršenim. (*Tišina. Ona ga poljubi za laku noć.*) Te emisije su za idiote, a ti to nisi. Neuki ljudi provode čitav život pred televizorom, ali ti nisi neuka. Nahrani ribe, molim te, kad već ideš u tom smjeru. Ili ne, ne zamaraj se. Dat ću im ja.

Tišina. Žena krene prema spavaonici. Nakratko se zaustavi.

NISKA: Sigurno sam ga uzela jer sam morala nešto pričvrstiti.

Izlazi. On nastavlja raditi u tišini.

NISKI: Hah, jesam te! Napokon sam te sradio, prijatelju moj.

Svjetiljka proradi. Niski muškarac se osmjehne.

4

Niski muškarac i visoki muškarac sjede u polutami. Okrenuti su licem publici. S vremena na vrijeme nešto sli jede pogledom. Duga tišina.

NISKI: Izgledaju bezazleno, zar ne? Ali u tami mogu biti vrlo opasne. (*Tišina.*) Ponekad se pitam kako one vide nas. Zamisli da ljudi promatraju sve što radiš. Kako bi se osjećao? Ha, kako bi se osjećao? Pitao sam te nešto.

VISOKI: Ove ne gleda puno ljudi.

NISKI: U pravu si, malo je njih koje će ove zanimati. Malo

ljudi ovamo ulazi i skoro se nitko ne zaustavlja kako bi ih promatrao. Koliko smo već ovdje?

VISOKI: Pola sata?

NISKI: I još im nitko nije prišao, osim nas. Već ih i vanjski natpis odbija. „Noćne ptice“. Ne znam što misle, ali većina ne želi ući. A i ono malo što ih uđe se ne osjeća ugodno u ovoj tami.

VISOKI: Iстина.

NISKI: Ovo je nekakvo posebno staklo, zar ne? Izgledaju nekako blistavo. Mora da je posebno staklo i posebna svjetlost, tako da ih mi možemo vidjeti, a da njih pritom svjetlost ne smeta. Gledaj, ljudi ulaze i odmah izlaze, kao da su ugledali samoga vruga. Jesi li čuo što je onaj muškarac rekao dječaku? „Djeluje zlokožno.“ Tebi ovdje djeluje zlokožno?

VISOKI: Pa, nije moj najdraži dio zoološkog vrta. Volim biti na zraku.

NISKI: Ali moraš priznati da je dobro napravljen, zar ne? Teško je reći što je pravo, a što umjetno. Stijene, drveće, nebo, mjesec. Misliš li da životinje znaju da to nije pravo?

VISOKI: Ne znam.

NISKI: Misliš li da se ova voda može piti?

VISOKI: Ne znam.

NISKI: Zanima me kako žive po zimi kad je zoološki vrt zatvoren. Uvijek su u mraku. Upale li im svijetlo? Kao umjetno sunce. Da mogu spavati. Mogu li ih tako prevariti pa da misle da je dan?

VISOKI: Ne znam.

NISKI: Sjedni ondje. Želim da ih promotriš s onog mjesta. (*Visoki čovjek ponovno sjeda.*) Izrađujem maketu noćnog vlaka. Ali ne onako kako to obično ljudi rade, sa samo nekoliko lampica. Ja sam stavio i mjesec i električne zvijezde. A najvažnije je da figurice ljudi budu uvjerljive. Jesi li one noći primijetio ljude na stanicima? Ljudi koji putuju noću su drukčiji. Jednog ćeš dana doći do mene i pokazat ću ti ih, pa ćeš bolje razumjeti o čemu govorim. Jesi li pospan?

VISOKI: Nisam.

NISKI: Dosađujem li ti?

VISOKI: Ne razumijem se u životinje.

NISKI: Nikada nisi imao životinje?

VISOKI: Ne, nisam.

NISKI: Ja sam imao psa kad sam bio dječak. Ali sada ga više nemam. Teško je imati čistu kuću kad imaš kućnog ljubimca.

VISOKI: Kako se zove ova vrsta?

NISKI: To je jedna afrička vrsta. Ljudi je često miješaju s jazavcem. Izgleda kao oni blizanci s trećeg kata, zar ne? Misle da su bolji od nas, a nisu nitko i ništa.

VISOKI (*pokazuje rukom*): Zar to nije...? Nisam znao da je ževi...

NISKI: Ima više vrsta noćnih životinja nego što ljudi misle.

VISOKI: Neobična životinja. Neobična među svim ostalim neobičnim vrstama. „Lisica zna mnoge svari, a jež jednu – ali vrijednu.“

NISKI: ?

VISOKI: To je jedna priča iz „Tisuću i jedne noći“. Tako počinje. „Lisica zna mnoge svari, a jež jednu – ali vrijednu.“

Tišina.

NISKI: Vidi se da mnogo čitaš. U kafiću sam te često viđao s knjigom. I to s dobrim knjigama, ne nekakvim glupostima. I ponekad si radio bilješke. Tako da se ne čudim. (*Tišina.*) A ja? Jesam li i ja onakav kakva si me zamišljao? Pa nisam tako loš, na kraju krajeva, zar ne? Mogu li ti u nečemu pomoći? Kako ti je na poslu? Svaki dan na vijestima čujem da vas strašno iskorištavaju.

VISOKI: Ja sam imao sreće.

NISKI: A kod kuće?

VISOKI: Nije loše. Ponekad nemamo svjetla, ali inače smo se dobro smjestili.

NISKI: Jučer sam ponovno sreo tvoju ženu. Način na koji me gleda... Mislim da joj se ne sviđam, ali ni ona ne zna zašto. Nisi joj ništa rekao, ha? (*Tišina.*) Aha... a što si joj rekao? (*Tišina.*) Znači, sad imamo tajnu. Ti i ja. Dijelimo tajnu.

VISOKI: Ova je sova uistinu velika.

NISKI: Nije to sova, nego jejina, slične su. Izgleda kao da nas motri. Misliš li da nas promatra?

VISOKI: Možda.

NISKI: Gledaj, kad se pomaknem, slijedi me pogledom. Hodam i slijedi me. Ipak nas promatra. Što misli o tebi i o meni?

VISOKI: Tko zna?

NISKI: Sigurno si postavlja pitanja o nama. Vidjela me puno puta kada sam dolazio sam. A eto me sada s tobom.

VISOKI: Ta ptica ti se najviše sviđa?

NISKI: Vrlo dobro zapaža, a to je velika prednost. Ali ima i boljih ptica.

VISOKI: Kako ti se sviđa ona tamo koja stoji na stijeni, koja ma crveno perje?

NISKI: Voli biti u centru pažnje. Imam jednog kolegu koji je takav. (*Govori životinji.*) Vidjet ćeš ti već, da znaš. Ljudi koji često govore o sebi ne doguraju daleko.

VISOKI: A kako ti se čini ona tamo?

NISKI: Ta me podsjeća na...

VISOKI: Na koga?

NISKI: Šeta s jedne strane na drugu i nikako da se smiri, ali ne zna kamo ide. Ta je kao moja žena. (*Tišina.*) Ne mogu se požaliti. Ona u meni vidi ono što drugi ne vide i s njom sam siguran sto posto. Ima svoje granice, naravno, svi ih imamo. Osim toga, i ja sam odgovoran za to. Ja sam je skoro odgojio. Čak i u seksualnom smislu. U zadnje vrijeme loše spava. Ne mogu si ni zamisliti kako je to jer ja izvrsno spavam. Kažu da nema gore muke od toga kad ne možeš spavati.

VISOKI: Ima ljudi koji ne mogu spavati jer se boje snova. U snovima se događaju svakakve stvari.

NISKI: „U snovima se događaju svakakve stvari.“ To je isto iz neke priče? Zvuči kao početak neke priče.

VISOKI: Ne, nije.

Tišina.

NISKI: Znati služiti se riječima veliki je dar. Jesi li čitao *Dnevnik Ane Frank*? Sigurno jesi, to je poznata knjiga. Fascinira me. Pokušao sam više puta pisati dnevnik, ali nikad nisam bio zadovoljan onime što sam napisao. Uvijek izgleda nekako trivijalno. Ne uspijevam izraziti ono što uistinu osjećam, sve te uzvišene osjećaje. (*Tišina.*) Ti izgledaš kao ona druga.

VISOKI: Kao ona? Stvarno?

NISKI: Kreni prema vratima.

Pauza. Visoki muškarac korača. Niski muškarac ga promatra.

NISKI: Još jednom.

Visoki muškarac korača. Niski muškarac ga promatra.

NISKI: Je li naporno raditi noću? U fizičkom smislu.

VISOKI: Mislim da nije.

NISKI: Ni zbog žene? (Tišina.) Ona je sigurno vrlo osobita žena. Ne brini se, nećemo o njoj razgovarati. Ona me ne zanima, odabrao sam tebe. (Ponovno promatra pticu koja nalikuje na visokog muškarca.) Razlikuje se od ostalih. Kreće se hrabro, a zapravo je najosjetljivija od svih. Treba zaštitu. Gledaj onu ondje. Nitko je ne gleda, a ona sve promatra, sve što bi joj jednog dana moglo biti korisno. Strpljiva je. Strpljenje je najvažnija vrлина.

VISOKI: Znači, ta ti je najdraža?

NISKI: Moramo krenuti, ne želim da zakasniš na posao. Doći ćemo ponovno. Zanimljivo je da ljudi ne vole ovamo dolaziti. Ne čudim se, znamo već kakvi su ljudi. Sigurno će ovaj dio na kraju zatvoriti. Znaš zašto se ljudima ne sviđa? Zato što su ove životinje drukčije, žive naopako. Nikome nisu najdraže životinje, nisu omiljene među djecom, na lošem su glasu. Jednog dana ovim će jadnim životinjama ubrizgati smrtonosnu injekciju i na njihovo mjesto staviti vesele i raznobojne životinje. To ljudi vole. Takvi su ljudi.

VISOKI: Putem ti mogu ispričati tu priču, ako želiš. Priču o ježu i lisici.

5

Noć bez mjesečine. U stanu na donjem katu vidimo visokog muškarca i visoku ženu. U stanu iznad njih su niski muškarac i niska žena. Niski muškarac ustaje s kreveta i prilazi mjestu na kojem niska žena gleda televiziju. Na televiziji su reklame.

NISKI: Ne misliš li da je preglasno?

NISKA: Što?

Niski čovjek stišava zvuk.

NISKI: Susjedi će se buniti.

Visoki muškarac ustaje s kreveta i prilazi mjestu na kojem žena radi.

VISOKI: Svakih deset dana imam jednu slobodnu noć. Zar ćeš je potratiti uz Arizonu Kida?

VISOKA: Već sam mogla završiti da ovi gore nisu navili televiziju tako glasno. Malo mi nedostaje da im nešto kažem.

VISOKI: Ne trebaš prihvaćati baš sve poslove. Možemo preživjeti i s manje.

VISOKA: Imali bismo još manji stan. A možemo se i malo potruditi pa se preseliti u ljepši kvart. Kako bi ovo preveo?

VISOKI: Hoćeš li doći u krevet ako ti to prevedem?

VISOKA: Odavde.

VISOKI (pokušava prevesti, bira riječi): „Mišići njegova lica su se stegnuli dok je gledao... dok je promatrao, mjesecu svjetlost i dim. Nakon nekoliko trenutka fantazmagorični je vlak prošao... presjekao dolinu. U jednom od polupraznih vagona nalazio se naoružan do zuba...“.

Svjetiljka zatrepere i ugasi se.

VISOKA: Opet.

NISKI: Još je gore nego po danu. Dovoljno je samo baciti pogled na reklame pa da odmah znaš sve o ljudima koji ih gledaju. Da se prestraviš.

NISKA: Ali emisija nema veze s reklamama. Danas rade na vrlo zanimljivu slučaju. Jedan bračni par. Oboje su počeli imati poteškoća sa spavanjem u isto vrijeme. Svako krivi onog drugog.

VISOKA: Rekao si da ćeš potražiti nekoga tko se razumije u električne instalacije.

NISKA: Liječnik je otkrio da nijedno od njih nema povjerenja u onog drugog. (Svjetlo u donjem stanu ponovno proradi.) Ona je nazvala. Ali vidi se da ni on nije loš čovjek. Problem je u tome što ga nisu voljeli kad je bio dijete.

VISOKI (ponovno počinje prevoditi): „U jednom od polupraznih vagona nalazio se naoružan do zuba njegov neprijatelj...“.

VISOKA: Tu je problem. Nije samo njegov neprijatelj. Istovremeno je i njegov najbolji prijatelj. U originalu je to posve jasno. Ne može se prevesti samo kao „neprijatelj“.

VISOKI: „...naoružan do zuba, njegov najbolji...“ Ma napiši bilo što. Tko uopće čita romane o Arizoni Kidu? Šačica glupana. Napiši bilo što i dođi u krevet sa mnom.

VISOKA: Ne mogu napisati baš bilo što. A pogotovo ne ovdje, na samom kraju romana.

VISOKI: Zašto? (Uzima papir i olovku i izmišlja prijevod, ne gledajući originalnu verziju.) „U bilo kojem vagonu, naoružan do zuba mogao se nalaziti čovjek koji mu je jedini bio ravan. Ne osvrnuvši se, Arizona je odgalopirao u daljinu...“ (Nastavlja pisati u tišini.)

NISKA: U nedjelju nisi nahranio ribe.

NISKI: Nisam?

NISKA: Izgledaš zabrinuto.

NISKI: Ne, sve je u redu. Zašto ne legneš? Iako ne možeš spavati, barem ćeš se malo odmoriti.

NISKA: Sad ću ugasiti.

NISKI: Jesi li noćas izlazila? Učinilo mi se da sam čuo vrata.

NISKA: Malo sam se prošetala.

NISKI: Tako kasno?

NISKA: Nisam se više mogla okretati u krevetu.

NISKI: Znaš da nisam pristalica uzimanja tableta, ali one su ponekad jedino rješenje. Idemo sutra i neka ti nešto preprišu.

NISKA: Jesi li razmislio o svom rođendanu?

NISKI: Što god ti izabereš. Sutra ću ti skuhati nešto za nedjelju. Neće me biti čitav dan.

VISOKI (prestaje pisati): Ah, zaboravio sam ti reći. Prekosutra. Susjed me zamolio da mu učinim uslugu.

VISOKA: U nedjelju?

VISOKI: Ide u posjet svom ocu koji živi vani. Zamolio me da idem s njim. Čini mi se da nemaju dobar odnos. Sigurno misli da će prisutnost nepoznate osobe smanjiti napetost među njima. Stvar je u tome što opet nisam znao kako ga odbiti.

NISKI: Već dugo nisam posjetio oca. Ovaj put ne moraš poći sa mnom. Znam da si pažljiva s njim, ali na kraju ga uvijek nešto razljuti. Ti bi isto mogla iskoristiti to vrijeme i posjetiti svoju rodbinu. Koliko se već dugo niste vidjeli?

VISOKA: Ne brini se. I ja sam baš mislila izaći u nedjelju.

VISOKI: A da?

VISOKA: Čovjek sa šeširom. Ne znam kako je došao do mog telefona. Ne znam što bih trebala o njemu misli-

ti. U početku mi je izgledao kao lisac, ali uporan je kao jež.

VISOKI: ?

VISOKA: „Lisica zna mnoge svari, a jež jednu – ali vrijeme.“ Misliš li da je pisac mislio samo na životinje?

VISOKI: A na što bi mislio?

VISOKA: Mislim da mogu procijeniti ljude prema toj izreci. Kad nekoga upoznam, odmah znam je li lisica ili jež. Međutim, čovjek sa šeširom me zbunjuje.

Tišina. Visoki muškarac nastavlja prevoditi, ali ne gleda originalni tekst.

VISOKI: „Značilo je to sve ili ništa, bitka za život ili smrt. Začula su se dva hitca...“

Iz televizora dopire zaglušujući zvuk. Niska ga žena stišava. Visoki muškarac i visoka žena gledaju prema gore.

NISKI: Je li to on? Nisam ga tako zamišljao. Kakav smiješan šešir.

NISKA: Svake noći nosi drugačiji šešir.

NISKI: Neki ljudi nisu svjesni da izgledaju blesavo. Neću te više moliti da ne gledaš televiziju. Ali barem pusti nas ostale da spavamo.

NISKA: Neću ugasiti televizor.

Niski čovjek vraća se u krevet. Nedugo zatim niska žena izlazi na ulicu. Televizor je ostao upaljen.

GLAS LIJEČNIKA: Prijatelj noći, evo nas opet, ovdje smo da vam pravimo društvo. Grad spava, zemlja spava, ali mi smo budni. Možda postoji neka tajna u našem bdijenju. Možda i ti, baš kao i ja, imaš poslanje, a da to i ne znaš. Nisi o tome nikada razmišljao, zar ne, Vodenjače? Nisi pomislio da ne možeš spavati sve dok ne izvršiš zadanu misiju?

GLAS VODENJAKA: Moja mlađa sestra. Moram joj pomoći. Izlazi s oženjenim čovjekom.

GLAS LIJEČNIKA: Zbog toga ne možeš spavati. Potpuno si iscrpljena, ali ne možeš spavati. Imaš zadatak koji moraš obaviti.

VISOKI: „Ležao je tamo, pod njegovim nogama, i krvario. Onaj kojeg je najviše volio i kojeg se najviše bojao. Ali tko ga je upucao?“ pitao se Arizona. „Mučen strahom nije to uspio razotkriti. Iza leđa začuo je zvonki smijeh i tada je sve shvatio. Dakota Kitty, žena koja bi

se u najvećoj opasnosti uvijek pojavila u pravom času. Prekrasna revolverašica, ljepša no ikad.“

Visoki čovjek u naručju odnosi visoku ženu u krevet. Niska žena sjedi u parku na klupi s koje svaki dan hrani golubove. Ali sada je noć i golubova nema. Drži slušalicu mobitela na uhu i čeka da je spoje.

GLAS LJJEČNIKA: Dobra večer, Blizanko. Kako si?

NISKA (*govori na telefon, a zvuk se čuje u parku i na televiziji*): Bolje, puno bolje.

GLAS LJJEČNIKA: Kako provodiš noći u zadnje vrijeme?

NISKA (*na telefonu, u parku*): Mislim da mi je puno bolje. Jučer sam spavala čak tri sata... Učinila sam sve što ste mi rekli, bacila sam cipele i maknula sam akvarij iz sobe... A on? Spava u sobi... Ne, ne može me čuti... Ne, još mu nisam spomenula ples, nisam stigla... U dnevnom boravku, u dnevnom boravku sam... Samo ja, ja i ribe... To su noće ribe, afrička vrsta... Ne, neću se uznemiravati ako ne uspijem odmah zaspati... Mislite li da bi mi pomoglo da se vratim na posao?... Razmišljala sam... Treba mi malo više vremena da mu sve objasnim... Naravno, razumijem, i ostali imaju pravo na to. A ima i zanimljivijih stvari... Hvala Vam na savjetu, doktore... Laku noć, doktore.

Tišina. Niska žena sprema telefon. Stanka. Diže se kao da će krenuti prema kući, ali onda ponovno sjeda na klupu.

6

Noć punog mjeseca. Visoka žena zaspala je pišući. Budi je zvono na vratima. Začudeno pogledava na sat. Zvono se ponovno oglašava. Žena gleda prema vratima i ustaje.

VISOKA: Tko je?

NISKI: Susjed odozgo. (*Žena oklijeva.*) Vaš mi je suprug rekao da ponekad ostajete bez svjetla. Mogu li baciti oko da vidim o čemu je riječ, ako dopuštate? Ili bi bilo bolje da dođem kasnije?

Stanka. *Visoka žena otvara vrata. Niski muškarac ulazi. U ruci nosi kutiju s alatom.*

VISOKA: Hvala Vam što mislite na nas. Ali nije hitno. Nije neki problem.

NISKI: Možda to uspijem lako srediti. Gdje se nalazi kutija s osiguračima?

VISOKA: Ondje.

Niski muškarac vadi odvijače i jednim otvara kutiju.

NISKI: Otkada se gasi?

VISOKA: Zadnjih mjesec dana. Odjednom počne treperiti pa se ugasi. I onda se ubrzo ponovno upali. Hoćete li popiti nešto?

NISKI: Ne, hvala.

VISOKA: Da Vam pomognem?

NISKI: Ne brite se, mogu sam.

VISOKA: Znam da ste spretni. Popravljate satove, igračke, vlakove...

NISKI: Je li vam pričao o vlaku?

VISOKA: Da, bio je oduševljen. Svjetla, figurice ljudi... da Vam pridržim?

NISKI: Nije potrebno. Samo nastavite s onime što ste radili.

Ona ponovno sjeda za stol. On pregledava kutiju s instalacijama.

NISKI: Koliko rječnika imate?

VISOKA: Da.

NISKI: Govorite mnogo jezika.

VISOKA: Mogu se sporazumjeti.

NISKI: Jeste li živjeli u svim tim zemljama?

VISOKA: U nekima.

NISKI: A ja se nisam maknuo iz ove. Čini se da je sve u redu. Možda su instalacije vlažne na nekog mjestu. Nije to ništa strašno, ali trebalo bi pogledati.

VISOKA: Nisam primijetila nikakve vlažne mrlje.

NISKI: Ponekad se ne primjećuju na prvi pogled. Ovdje je prekidač, znači da instalacije dolaze odavde. (*Rukom prelazi po zidu.*) A ovdje se najvjerojatnije razdvajaju u dva smjera. Ako su pravilno ugrađene. (*Ugleda fotografiju na zidu.*) Kako lijepa djeca! (*U tišini nastavlja rukom prelaziti po zidovima.*) Moramo naći na kojem se mjestu nalazi kvar, popraviti ga i ponovno zazidati. Električne instalacije mogu biti opasne.

Opipava po zidu, ulazi u spavaonicu. Žena se diže, ali ga ne stigne zaustaviti, gleda ga s ulaznih vrata. Tišina. On izlazi iz spavaonice.

NISKI: Prekrasan prekrivač. Slika je vrlo lijepa, vrlo živahna. Vi ste je izvezli?

VISOKA: Ne, moja majka.

NISKI: Kako je ugodna na dodir. (*Trlja prste kao da i dalje opipava tkaninu. Pogled mu se zaustavlja na jednom dijelu zida.*) Ha, jesam te, prijatelju. Sad te imam. (*Uzima ženu ruku i priljubljuje ju uz zid na kojem je probila vlača.*) Osjećate? Osjećate li da je površina zida meka kao ljudska koža?

Ona odmiče ruku, briše je. On uzima priručnu svjetiljku, gasi svjetlo i upravlja svjetlost svjetiljke prema vlažnom dijelu zida.

NISKI: Izvana se i ne vidi, ali sad ćete vidjeti kako je ružno iznutra. Najbolje da to odmah uklonimo, prije nego se proširi.

Uto žena upali svjetlo.

VISOKA: Hvala Vam na pomoći, ali možemo i sami. Ispričajte me, molim Vas, imam puno posla.

Muškarac pokupi alat.

NISKI: U pravu ste, došao sam u krivo vrijeme. Nadam se da nisam rekao nešto što vas je uznemirilo. Nije mi bila namjera. Imate prekrasan dom. Uređen je vrlo ukusno. I dobro ste iskoristili prostor. Nisam mislio da je tako malen. Gornji su stanovi veći. To nije pošteno. Nije u redu da čovjek kao što je Vaš suprug živi u ovim uvjetima. Čovjek s njegovim kvalitetama.

VISOKA: Mi smo zadovoljni.

NISKI: Ali to nije pošteno. Čovjek njegovih kvaliteta.

VISOKA: Istina, on zavređuje bolje. Ali, kako reče Vergilije, veliki čovjek čini i najmanji prostor velikim. Jeste li čitali Vergilija? (*On odmahne glavom. Ona pokaže prema policama s knjigama.*) Stan je malen, ali pogledajte koliko knjiga: tu se nalaze najbolje knjige na svijetu. To je prvo što spremimo u kofer; naše knjige. I kad bismo mogli ponijeti samo jedan kofer, napunili bismo ga samo knjigama... Ono važno je ovdje (*dodiruje svoje čelo*) i ovdje (*stavlja ruku na srce*). Već ste upoznali mog muža, neke mu stvari nitko ne može oduzeti. Možemo nositi tuđi šešir, ali ne možemo imati i njegovu dušu. Jednog dana ćemo imati veći stan. A do tada smo zadovoljni ovime što imamo. Kad se dvije osobe stalno susreću s poteškoćama i pritom ostaju

nerazdvojne, svako mjesto za njih je dobro. Svako je mjesto dobro sve dok smo zajedno.

Otvora vrata niskom čovjeku.

NISKI: Imate pravo. Važno je ostati zajedno. (*Već je na izlazu. Zaustavlja se.*) Sutra mi je rođendan pa neću imati vremena. Ali ću opet doći prekosutra i dovršiti posao.

Izlazi. Žena zatvara vrata.

7

Mjesto na kojem radi visoki muškarac. Mehanički slaže plahte i gleda Liječnikovu emisiju na televiziji.

GLAS LJJEČNIKA: Noćas nisi sam, prijatelju Ribo. U ovoj noći toliko te prijatelja želi upoznati.

GLAS RIBE: Imam četrdeset i osam godina. Patim od nesаницe već dvije godine. Mislim da ću poludjeti.

GLAS LJJEČNIKA: Nećeš poludjeti. Tvoji noćni prijatelji neće dopustiti da poludiš.

Visokog muškarca iznenadi dolazak Visoke žene. Za sve to vrijeme i dalje se čuje razgovor na televiziji: „RIBA: Imam tremu. Ovo je prvi put da o tome govorim. Moja obitelj ništa ne zna. / LJJEČNIK: Tvoja obitelj ne zna da patiš od nesаницe? / RIBA: Pravim se da spavam.“

VISOKI: Što radiš ovdje? Ni bi trebala biti ovdje.

VISOKA: Moram ti nešto ispričati.

VISOKI: Ne može pričekati? Hoćeš da dobijem otkaz? (*Tišina. Ona se okreće kao da će otići, ali on je zaustavlja.*) Oprosti. Znaš koliko mi je trebalo da nađem ovaj posao. Ali nisi ti kriva. Hoćeš kavu?

Gasi televizor i priprema kavu. Ona se osvrće po prostoriji: higijenske potrepštine za njegu bolesnika, košara s prljavim rubljem... Pokazuje prema svjetlećem ekranu.

VISOKA: Što je to?

VISOKI: Brojevi soba. Umirovljenici imaju prekidač pokraj kreveta. Tako znamo trebaju li nešto.

VISOKA: Broj pet svijetli.

VISOKI: Da je po njegovom, čitavu bih noć proveo u njegovoj sobi.

VISOKA: Nisam zamišljala ovako ovo mjesto.

VISOKI: Pokušavam sve održavati čistim, ali onaj koji radi u jutarnjoj smjeni sve ostavi u katastrofalnom stanju. Osjećaš li taj smrad?

VISOKA: Da.

VISOKI: Sigurno po čitave dane puši.

VISOKA: Jesi li mu rekao? Da ti smeta?

VISOKI: Skoro se i ne vidimo. A i ne želim mu se zamjeriti.

VISOKA: Odavde je?

VISOKI: Da, odavde.

Čuje se vika jednog od staraca: „Neeeeee! Neeeeee...“
Visoki muškarac kao da ga i ne čuje. Posluži kavu.

VISOKA: Došao je do nas susjed s gornjeg kata. Malo nakon tvog odlaska.

VISOKI: Nešto ti je napravio? Je li ti nešto rekao?

VISOKA: Njuškao je po čitavom stanu. Pod izgovorom da pregledava električne instalacije. Jesi li ga ti zamolio da nam popravi svjetlo?

VISOKI: Ne sjećam se da sam mu to spomenuo. Znači, došao je pomoći. Malo je čudno, ali moraš priznati da ima dobru volju. I vrlo je spretn. Je li ih popravio? Je li otkrio kvar?

VISOKA: Kaže da treba probiti zid. Ponudio se sam to napraviti. Ali ja ne želim da više stupi u našu kuću.

VISOKI: Je li bio neugodan? Da, znam da nije u baš najzgodnije vrijeme. Ali to je jedino što mu možemo zamjeriti.

VISOKA: Njegov stav. Njegov pogled.

VISOKI: Uvijek vidiš samo negativnu stranu. Ne zabrinjavaj se. Sutra ću mu zahvaliti i reći da smo našli čovjeka koji će nam to popraviti. I ne otvaraj mi više. Nisi mi trebala otvoriti. Mogla si se praviti da spavaš.

VISOKA: Nisam mu trebala otvoriti? Zašto? Zar on nije tvoj prijatelj? S njim provodiš mnogo vremena. Svaki dan sve više.

VISOKI: Ne možemo uvijek birati prijatelje. Ne možemo uvijek... (Na ekranu zasvijetli broj šesnaest. Muškarac pritisne prekidač i govori u mikrofon.) Što je?

GLAS STARCA: Nisam stigao.

VISOKI (preuveličavajući glumi plačljivi glas Starca): „Nisam stigao.“ (Uzima čiste plahte i posudu za pranje s vodom.) Nitko ne bi trebao doći, ali ako dođe, reci da

si rođakinja gospođe u sobi broj šest. Ako zazvoni telefon, ne javljaj se.

Izlazi. Žena promatra prostoriju. Ponovno se čuje staračko zapomaćanje: „Neee! Neee!“ Zasvijetli broj petnaest. Zazvoni telefon. Kako bi prigušila buku, žena pojačava televizor.

GLAS LJEČNIKA: Naučila si gledati na život kao na borbu. Naučili su te da se bojiš za svoj život i za druge. Zato sada, draga Ribo, svake noći štitiš svoju obitelj. Zato ne spavaš. Jer paziš na njih. Kao na straži. Ali nisi sama, Ribo. Ni ti nisi sam, Ovne. Želimo te upoznati. GLAS OVNA: Ne zovem zbog sebe, nego zbog sina.

Telefon neprekidno zvonit, žena stišava televiziju i diže slušalicu. Na drugoj strani začuje nečiji glas. Poklapa. Nakon nekog vremena vraća se visoki muškarac. Nosi posudu s vodom i prjave plahte. Baca ih u košaru s rubljem. Pokazuje joj što nosi u drugoj ruci, a onda i to baca u košaru za smeće.

VISOKI: Uvijek mi nešto pokloni. Da me potkupi. Valjda misli da sljedeći put neću doći ako mi nešto ne daruje. (Pokazuje prema televizoru.) Ulijeva povjerenje. Pretpostavljam da to treba ljudima koji ga zovu. Kao kad djeca ne mogu spavati pa zovu tatu. (Ugleda svjetlo na broju petnaest, pritišće prekidač i govori u mikrofon.) Da?

GLAS STARICE: Moja tableta.

VISOKI (provjerava na ploči): Pijete je tek u četiri sata.

GLAS STARICE: Ne mogu disati.

VISOKI: Dolazim. (Uzima jednu tabletu i čašu vode. Pokazuje ploču.) Ovdje je sve zabilježeno. U četiri moram odnijeti tabletu u sobu broj petnaest; u četiri i trideset moram promijeniti vrećicu u sobi broj sedam... Ta me zamijenila sa svojim ocem, a ja se pravim da ne primjećujem. (Pokazuje u smjeru televizora.) On također sve preuveličava. Tako se oni koji zovu ne osjećaju odgovornima. (Na izlazu.)

VISOKA: Taj je čovjek ušao u našu spavaonicu. Dirao je naše plahte.

Stanka.

VISOKI: Zna da nemam papire.

VISOKA: Zaprijeti ti je?

VISOKI: Sjećaš li se one večeri kad si nas vidjela u kafiću?

Počeo mi je govoriti o zakonu i...

VISOKA: Znači, u tome je stvar. Nisam shvaćala što se događa. (Zagrli ga.) Trebala sam ući. Predosjećala sam da se događa nešto loše, ali nisam se usudila i ostavila sam te. Sigurno ti je bilo grozno. Zašto mi nisi ništa rekao?

VISOKI: Želio sam te poštediti, napokon nam je tako dobro krenulo. Isprva sam mislio da je to samo neslana šala. A onda, kad sam vidio da je ozbiljno...

VISOKA: Ozbiljno?

VISOKI: Još uvijek mislim da je samo šala.

VISOKA: Nešto te tražio? (Pištanje i treperenje svjetla na broju petnaest.) Radiš za njega?

VISOKI: Samo želi... društvo. Razgovor.

VISOKA: Moramo otići.

VISOKI: Opet? Ne.

VISOKA: Nego, što?

VISOKI: Znam da se mogu nositi s time.

VISOKA: Nositi se s time? Kako?

VISOKI: Do sada sam znao. Nije bilo tako strašno do sada.

VISOKA: Nije bilo tako strašno?

VISOKI: Sve je tako nevino... Bilo bi ti smiješno da nas vidiš. Znaš li što smo jučer radili? Bojili figurice za maketu vlaka. Figurice!

VISOKA: Bježimo. Još večeras.

VISOKI: Zar ćemo dopustiti da nas izbací? Sada kada smo napokon...

VISOKA: Napokon što? Imamo neki jadan stan i sranje od posla. Ne smrdi na cigarete. Smrdi na staračku pišalinu.

VISOKI: Ima i pozitivnih strana. Ima i dobrih trenutka. Mogu pisati. Mogu razmišljati.

VISOKA: U našoj bi te zemlji bilo sram da...

VISOKI: Život ondje bio je drugi život. Zaboravi ga.

VISOKA: Ima li još nešto što bih trebala znati? O tvojoj vezi s tim muškarcem.

VISOKI: Još nešto? Na što misliš?

VISOKA: Znaš li zašto sam mu otvorila? Htjela sam vidjeti kakav je. (Pištanje i treperenje svjetla na broju petnaest.) Sada znam. Ne želim da ga više vidiš. Idemo kući i spremimo kofere.

VISOKI: Neće mi dopustiti da odem. Sve je predvidio. Ne mogu ga čak ni ubiti. Moram naći drugi izlaz. Vjeruj mi, znam što radim. Sjeti se Šeherezade. Svaki put kad se

nađem s njim, sjetim se Šeherezade. Važan je svaki novi dan koji uspiješ spasiti. Ako ga jednog dana prestanem zanimati, tada ćemo stvarno biti u opasnosti. Ali ako mu postanem neophodan, ako mu uspijem postati važan, bit ćemo sigurni. Možda i više od toga. On je jedan obični jadnik. Svršava dok mu pričam priče. Daj mi malo vremena i vidjet ćeš da će mi jesti iz ruke.

VISOKA: Radije bih da nas prijavi. Maločas je zvonio telefon. On je zvao. I sigurno će ponovno nazvati. Reci mu da zove policiju.

VISOKI: Zašto svemu tome pridaješ toliku važnost? Potpuno nepotrebno. Podnijeli smo i gore stvari. Toliko si puta i sama to rekla: ništa nas neće uništiti, sve dok uspijemo sačuvati svoj duh.

VISOKA: A čast?

VISOKI: Ma to je samo jedna neugodna igra. Samo još jedna.

VISOKA: Poznajem li ja tebe uopće? Možda su nas tolike teškoće izmijenile. Pazili smo jedno na drugo, ali je li to bila ljubav? Možda smo mislili da je ljubav nešto drugo: solidarnost, suosjećanje...

VISOKI: Daj mi malo vremena. On se mijenja, ja ga mijenjam.

VISOKA: Sada razumijem zašto njegova žena uvijek izgleda tako bespomoćno. Jer se ne može boriti protiv njega. Ništa se ne može usporediti s robovlasničkim odnosnom. To želiš? Biti njegovim robom? Ja to neću gledati. S tobom ili bez tebe, sutra odlazim prvim vlakom.

Tišina.

VISOKI: Četiri i trideset. (Gleda ekran.) Tableta za smirenje u sobu sedam. Jučer je vikao cijelu noć. „Stišaj taj radio, kretenu! Zar me želiš ubiti?“ Mislio je da starac pokraj njega pojačava radio kako bi ga iznervirao. A taj je umro u petak. Ali kako ćeš to objasniti starom čovjeku? Naviknuti se na smrt, to mi je bilo najteže.

Stanka. Pištanje i treperenje svjetla na broju petnaest. Žena odlazi. Čitav ekran počinje pištati i treperiti.

Park. Niska žena sjedi na klupi. Baca mrvice hrane, golubovi prilaze. Što im baca? Nije kruh. Žena pali cigaretu i puši. Gleda golubove.

VISOKI: Oprostite, je li slobodno? *(Pokazuje mjesto na klupi. Ona ne odgovara. Visoki muškarac sjeda do nje. Žena gasi cigaretu.)* Baš prekrasno jutro, zar ne? Grad ujutro izgleda drukčije. *(Tišina.)* Većina ljudi misli da je grozno raditi noću, ali sve ima i svoje prednosti. Slobodno vrijeme ujutro velika je prednost. Upoznaš drukčiju vrstu ljudi. Ljude koji hrane golubove. Uvijek sam volio ljude koji hrane ptice ili ulične mačke.

NISKA: Ne volim mačke.

VISOKI: Hoću reći da mi to govori nešto dobro o tim ljudima. Isto tako ne razumijem kako netko može biti okrutan prema životinjama. Okrutnost mi nije jasna.

NISKA: Golubovima donosim samo ostatke hrane. Da ih ne bacim.

VISOKI: Postoje ljudi koji će činiti dobro bez ikakve naknade. Kao Vaš suprug. Svi susjedi bismo mu trebali biti zahvalni. Male stvari koje čine život lakšim. Popraviti svjetiljku u ulazu zgrade puno je više od samog popravljivanja svjetiljke.

NISKA: Moj je suprug vrlo spretan.

VISOKI: Ne podnosi nered. Volio bi da je svijet savršen. Zato se tako lako može razočarati. Teško je zadovoljiti njegova očekivanja. Sve mu izgleda važno, sve do najmanjeg detalja. Ne bi mu se svidjelo da zna da pušite. Ne brinite, neću mu ništa reći, neću otkriti vašu tajnu.

NISKA: Ne voli miris cigareta u kući. Ali vani mu ne smeta. Mislim da mu ne smeta.

VISOKI: Uvijek Vas vidim ovdje, s cigaretom u ruci i okruženu golubovima. Idem parkom do kioska. Jednom u jedno vrijeme, drugi put u drugo vrijeme. A Vi ste uvijek ovdje, uvijek na ovoj klupi.

NISKA: Mnogim ljudima smeta miris cigareta.

VISOKI: To uopće nije čudno. Ja na poslu primijetim miris i nekoliko sati nakon što je netko pušio. Ali što da radim? Na mom je poslu normalno pušiti. Vi znate čime se ja bavim.

NISKA: Ne znam.

VISOKI: Vaš me suprug nije spomenuo?

Tišina. Žena se dignu i sprema se otići.

NISKA: Zaustavim se samo na trenutak i promatram golubove. Na putu u trgovinu. Zaustavim se jer uvijek imam dovoljno vremena, nikada ne kupujem puno. On kupi skoro sve subotom ujutro. Uvijek zna gdje je najbolja ponuda. Ja samo moram kupiti kruh. Zapravo, imam sreće. On ide u kupovinu, on kuha, on sprema. Imam mnogo slobodnog vremena. *(Namjerava otići.)*

VISOKI: Noćas je bio zanimljiv program na televiziji. O čovjeku čija obitelj ne zna ništa o njegovu problemu sa spavanjem. *(Žena se zaustavlja.)* Liječnik je bio posebno inspiriran. „Svi imamo tajne. Svi nešto skrivamo. Zato smo nepovjerljivi jedni prema drugima. Ne moraš se sramiti jer i ti nešto tajiš. Zbog tog srama ne možeš spavati.“ *(Tišina. Žena ponovno sjeda.)* Vaš mu se suprug ruga, ali ja mislim da taj čovjek zna o čemu govori. Njegova objašnjenja mogu zvučati neobično, ali to je nevažno ako ipak uspije nekome pomoći. Možda on ipak može nekoga izliječiti. Tko zna? Tko zna zašto netko počne patiti od nesаницe? I uopće nisu glupa pitanja koja postavlja. „Jeste li često sami?“; „Zašto nemate djece?“; „Otkad Vaš suprug ne pokazuje nježnost prema Vama?“

Tišina.

NISKA: Zaokupljen je poslom. Zaboravio je bratu čestitati rođendan, a nikad ne zaboravlja ni jedan jedini datum. Sigurno ima problema, ali me ne želi opterećivati. Na poslu. Ljudi ne prepoznaju njegove vrijednosti. A možda je problem u meni. Sigurno sam u nečemu pogriješila. Dosta sam nespretna. Nekad smo izlazili s drugim parovima, ali ja bih uvijek nešto uprskala. Opterećujem ga. Možda da ponovno počnem raditi... Rekli su mi da se mogu vratiti kad god želim. Trudim se raditi sve kako njemu odgovara. Danas nisam gledala televiziju. Poklonio mi je jednu knjigu, ali mi se počne spavati kad krenem čitati. Imam nekontroliran ritam spavanja. Od tableta me boli glava, ne znam pomažu li mi. Jeste li vidjeli onu emisiju u kojoj čovjek nije znao spava li ili je budan? Još samo dvadeset stranica.

Opet kreće kao da će otići. Zaustavi je muškarčev glas.

VISOKI: Noćas me nazvao. Rekao mi je da danas ne planiram odlazak na posao. On, koji je uvijek tako odgovoran. Međutim, danas je njegov rođendan i želi prirediti posebnu večeru. Nije mi rekao kako ćemo proslaviti. Samo je rekao da želi da mu ja načinim dar.

Tišina.

NISKA: Što ja mogu učiniti?

Niski čovjek traži neki podatak među papirima. Uzima slušalicu. Bira broj. Razgovara na telefon i istovremeno radi na računalo.

NISKI: Dobar dan. Mogu li razgovarati s vlasnikom zemlje pod registarskim brojem L-5393959? ... Da, na toj adresi... Upravo smo otkrili jednu nepravilnost u Vašoj dokumentaciji. Posjed je zapisan kao D-3. Međutim, s obzirom na broj kvadratnih metara, trebalo bi ga se voditi pod E-3. To ide u Vašu korist. I nije mala razlika jer valja preračunati kao osamnaest posto, umjesto dvadeset i dva... Trebao bih neke podatke kako bih popunio dokument. Koliko vas živi u kućanstvu? ... Broj zaposlenih osoba? ... Ima li bolesnika o kojima se skrbite? ... Izvršno. Uskoro će do Vas doći inspektor koji će provjeriti ove podatke o Vašem kućanstvu. Kako želite da Vam isplatimo naknadu?

Ulazi niska žena. Na vratima rukom pozdravlja nekoga koga ne vidi. Ta ju je osoba dopratila do ulaza.

NISKI *(u slušalicu)*: Oprostite *(poklapa slušalicu)*. Što se dogodilo?

NISKA: Mislila sam da je mračnije. I mislila sam da imaš svoj ured. Ali ovako je čak i ugodnije, zar ne? Bez zidova. Tvoj je kolega vrlo simpatičan.

NISKI: Što radiš ovdje?

NISKA: Danas je tvoj rođendan.

NISKI: Došla si mi čestitati?

NISKA: Smijati ćeš se.

NISKI: Sumnjam.

NISKA: Gledala sam televiziju i strašno sam se zabrinula. Gledala sam jednu od onih debata...

NISKI: Gotov sam za sat vremena. Ne možeš pričekati?

NISKA: Govorili su grozne stvari o strancima. Strašno sam se uznemirila. Pomislila sam da bismo trebali nešto učiniti.

NISKI: Istina.

NISKA: Pokazati im našu naklonost. Paziti na naše bližnje.

NISKI: U pravu si.

NISKA: Sjetila sam se našeg susjeda, tvog prijatelja. Koji radi noću. Ne mogu si to izbiti iz glave. Njegovu situaciju.

NISKI: Njegovu situaciju?

NISKA: Puno mu značiš. Vidi se da si mu ti jedini prijatelj ovdje.

NISKI: Ne razumijem što želiš reći. Hoćeš reći da je...? Ah, da, jer radi noću. Nije on stranac. Od njega sam čuo dosta neugodne komentare o imigrantima. Jesi li čula kako govori? Da se ja barem upola tako dobro izražavam.

NISKA: To je istina, vrlo lijepo govori, vidi se da je kulturni čovjek. Grozno što mora trpjeti tuđe hirove. Znaš li da bih samo na temelju tog zakona ja mogla podići slušalicu i zakomplicirati mu život? Zbog toga bi ga mogli izbaciti. Mogla bih nešto izmisliti, da je bio bezobrazan, bilo što. Njegova riječ protiv moje. Misliš li da bi mu dali ikakvu priliku, jednom imigrantu? Sigurno je grozno tako živjeti i samo čekati da ti netko naudi. Zato sam mislila... Smijati ćeš mi se. *(Tišina.)* Mislila sam da ga pozovemo na večeru za tvoj rođendan. Njega i njegovu ženu, iako nije baš simpatična. Pozdravlja li tebe? On je puno simpatičniji. Sve do danas nisam ni pomislila da je stranac. I onda sam odjednom sve shvatila. Jer nisam prestala o tome razmišljati. Kako netko poput njega može provoditi toliko vremena s tobom? *(Uzima cigaretu. Igra se njome.)* Tako ste blizu jedni drugima... Što ako poželite vikati, odete u toalet? Nikada te nisam čula da vičeš. Nikada ne gubiš živce. Znaš čekati. To sam naučila od tebe: čekati. Vidiš, ipak sam nešto naučila nakon toliko godina. *(Pali cigaretu.)* Zašto ne vičeš? Rođendan ti je. Možeš barem jednom prekršiti pravila. *(Povuče dim. Otpuhne.)* Neću otići od kuće. Nitko me neće izbaciti iz moje kuće. *(Puši. Tišina. Čovjek diže slušalicu. Bira broj.)*

NISKI: Oprostite, pao nam je sustav... Stali smo kod... Tako je. Kako želite da Vam izvršimo uplatu? ... Možete li mi dati broj računa? ... Ponovit ću. *(Čita što je napisao na računalo.)* Šest tri četiri pet osam jedan

dva osam... za nekoliko dana... nema na čemu, to nam je posao... Nazvat ćemo Vas i potvrditi dolazak... Doviđenja.

Poklapa slušalicu. Tišina.

NISKI: Iz tebe govori mržnja. Povrijedila si me. Ali ipak znam da postoji i razumno objašnjenje te mržnje. Smijati ćeš se, ali neki dan sam pomislio: a što ako ona upozna drugu osobu? Ne, nemoj se smijati. Znam što se skriva iza te mržnje. Niti ti kriva, ni ja. Možeš li pogledati ovo?

Otvora tekst na računalu. Poziva ženu da se približi i pročita.

NISKA: „Popis stvari koje želim raditi, ali ne mogu raditi s njom.“ *(Nastavlja čitati u tišini.)* Nikada me nisi tražio da idem s tobom u zoološki vrt. I toliko smo toga zajedno radili. Bili smo...

NISKI: Međutim, puno veću težinu imaju stvari koje nisam napravio. Što misliš o tome? Kad sam vidio tvoj gnjev, shvatio sam da i ti možeš sastaviti ovakvu listu. I ti imaš toliko neostvarenih želja. Svi zagrljaji koje ti nisam dao. Svi plesovi koje si propustila... I što ako jednog dana upoznaš nekog drugog? *(Tišina.)* Nisam znao kako ti dati više. Brinuo sam se za tebe, ali sada znam da to nije bilo dovoljno. Srećom, tebi više ne treba tuđa briga. Sutra odlazim. Ali noćas ćemo proslaviti moj rođendan. Imaš pravo, ti ljudi trebaju našu pažnju. *(Stanka. Ona gasi cigaretu. On je privije u zagrljaj kao dijete.)* U zadnje vrijeme nisam posvećivao mnogo pažnje, zar ne? Bio sam egoističan. Mislila si da ću se prestati brinuti za tebe? Ne želim se prestati brinuti za tebe, ludice moja. Pazit ću na tebe, ako mi dopustiš.

10

Niska žena sjedi na svojoj klupi u parku. Noć je. Razgovara na mobitel.

NISKA: Dobra večer, doktore... Zovem da Vam kažem da više neću zvati. Mogu spavati... Da, da, učinila sam sve što ste mi savjetovali, ali nije mi to pomoglo. Sama sam se izliječila... Vi ne možete nikoga izliječiti. Vi

ništa ne razumijete. Vi ste obični kreten... Ne, nemam vremena. Idem u krevet.

Poklapa. U gornjem stanu niski muškarac i visoki muškarac sjede za stolom. Stol je postavljen za četvero, ali izgleda da su jeli samo njih dvojica. Niski čovjek daje znak visokom čovjeku koji mu predaje poklon. Niski čovjek ga odmata: bilježnica i olovka. Otvora bilježnicu pred visokim čovjekom i daje mu olovku. Visoka žena prolazi parkom s koferom u ruci. Zaustavlja se pokraj niske žene.

NISKI: Ne znam kako početi. Toliko dugo već ovo priželjkujem da sad, kad je došao trenutak, ne pronalazim riječi. Želio bih započeti odavde, s ovim osjećajem.

Obraca se visokom muškarcu i pokazuje prema bilježnici. Visoki muškarac pokušava zapisivati.

VISOKA: Znae li koliko je sati? Nije Vam hladno? Trebali biste poći kući. *(Tišina.)* Ili se barem malo pokrenite. Smrznut ćete se. *(Tišina. Visoki čovjek zatvara bilježnicu i spušta olovku. Odbija pisati.)* Žao mi je, ali ne mogu ostati s Vama. Imam dogovor. Čekaju me na kolodvoru. Žurim se na vlak.

NISKI: Pitam se jesam li se prevario kad je riječ o tebi. Rekao si mi da je Jež i lisica priča iz Tisuću i jedne noći. Ali to nije istina. To nije arapska priča, nego grčka. Jesam li pogriješio? Možda nisam trebao odabrati tebe. *(Uzima jednu figuricu s makete željeznice. Figuricu žene s koferom.)* Čitav dan mislim na tvoju ženu. Nikako je ne mogu izbiti iz glave.

VISOKA: To je stara priča, ali nikada nisam mislila da će se dogoditi meni. Zavoliš nekoga, misliš da ćeš s njim provesti čitav život, i onda odjednom sretniš nekog drugog. Trebam li se osjećati krivom? On će se sutra probuditi, a ja neću biti uz njega. Ali preživjet će, preživjet će i bez mene.

Niski čovjek uzima bocu vina. Isto vino koje su pili u kafiću prvi dan. Puni svoju čašu. Ubacuje figuricu žene s koferom u čašu visokog muškarca, a zatim i njemu natoči.

Mislite li da to ludost? Jedva ga poznajem, ali znam da volim biti s njim. Ne znam ni kamo će me odvesti. Moram čekati na peronu sve dok iz nekog vagona ne ugledam njegov šešir. Tako smo se dogovorili. Njegov će šešir biti znak. Idem na taj vlak.

Visoki čovjek uzima olovku i otvara bilježnicu.

Hoćete doći sa mnom? Njemu neće smetati. Vrlo je otvoren. Pođite s nama. Ako Vam nije važno znati kamo vlak ide.

Visoki muškarac piše. Niska žena korača prema stanu. Visoka žena gleda kako se udaljava i kreće prema kolodvoru. Muškarci i ne primjećuju ulazak niske žene.

NISKI: Umalo sam nazvao ured i rekao da sam bolestan. Uspio sam ne progovoriti ni riječ s kolegama čitavo jutro. Znaš već što mislim o njima. *(Visoki čovjek piše.)* Pješice sam se vratio kući. To sam ti već rekao. Osjetio sam slatkoću osvete. *(Visoki čovjek piše.)* U kuhinji. Značenje kuhanja. Kao da počinjem ispočetka. *(Visoki čovjek piše.)* Vlak. *(Visoki čovjek piše.)* Darovi. *(Visoki čovjek piše. Završava. Visoki čovjek predaje bilježnicu niskom čovjeku. Žena stiže na kolodvor. Čeka svoj vlak. Niski čovjek čita.)*

„Drhtim pred prvom riječju. Nakon mnogo godina sve će mi se riječi koje sam ovdje zabilježio vratiti u jednom naletu i otkriti dublji smisao svega.“ *(Tišina.)* „S tolikom sam žudnjom iščekivao ovaj dan da sam zanemario svoje dužnosti kako se ne bih morao susresti s tim ljudima čija mi prisutnost uzrokuje gorčinu. Vratio sam se kući pješice, prolazeći predjelima na kojima su mi ukrali snove koje ću danas povratiti. Grad mi se odjednom učinio kao prašuma u kojoj će pobjedu izvojevati samo životinje, jež i lisica. Kao da se pripremam za obred ponovnog rođenja, čitavo sam poslijepodne posvetio pripremanju gozbe za početak svog novog života. Kušajući jelo, pomislio sam: „Dobro jelo, kao i dobar život, ovisi o ravnoteži.“ Kad je pala noć pokrenuo sam željeznicu. Vlak je proletio kao zvižda kroz noć. Ali pravo čudo bilo je tek na pomolu. Otvorio sam darove. Napokon sam je ugledao, bila je u mojim grudima, napokon je stigla. Moja sreća.“ *(Tišina. Niski čovjek zadovoljno odobrava.)*

Možeš ići. Doviđenja do sutra. *(Visoki muškarac ustaje i odlazi. Zaustavlja ga glas niske žene.)*

NISKA: Želim plesati.

Stanka.

NISKI *(visokom muškarcu)*: Čuo si, ona želi plesati. Ona je u zadnje vrijeme isto razmišljala o tebi. Možeš biti miran. Znaš da neću dopustiti da ti itko naudi. Ona te neće tražiti ništa ružno, ništa nečasno, ništa poniža-

vajuće. *(Obraca se niskoj ženi.)* Ako želiš upaliti glazbu, nemoj glasno da ne smeta susjedima.

Ponovno sretno čita svoj dnevnik. Pritisne prekidač i vlak ponovno kreće. Žena grli visokog čovjeka i navodi ga da pleše. Visoka žena u daljini ugleda svoj vlak.

KRAJ